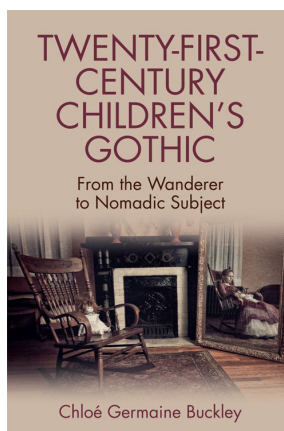
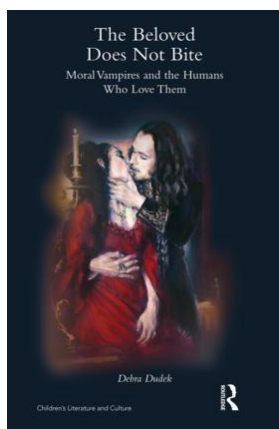

Review Essay/Samlingsrecension

Debra Dudek. *The Beloved Does Not Bite. Moral Vampires and the Humans Who Love Them*. New York: Routledge, 2018 (213 s.)

Chloé Germaine Buckley. *Twenty-First-Century Children's Gothic. From the Wanderer to Nomadic Subject*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2018 (226 s.)

Forskning på barn- och ungdomslitteraturens gotik är ett fält i snabb expansion och nya publikationer utkommer hela tiden. Debra Dudek och Chloé Germaine Buckley har författat var sin monografi och de förenas i en vilja att uppvärdera barn- och ungdomslitterära verk. Den förra fokuserar vampyrromanser medan den senare tar ett helhetsgrepp på en gotisk tradition. Studierna är rika på uppslag och iakttagelser, svåra att helt göra rättvisa här, och de bjuder på välskrivnen om än ibland redundant läsning samtidigt som en polemisk eller alltför privat retorik stundtals står i vägen för resonemangen.

I *Twenty-First-Century Children's Gothic. From the Wanderer to Nomadic Subject* ställer sig Chloé Germaine Buckley kritisk till tidigare forskning på gotisk barnlitteratur vilken, enligt henne, präglas av en psykoanalytisk och pedagogisk likriktning. Med stöd i Karin Lesník-Obersteins forskning vänder sig Buckley emot hur barnet i texten likställs med barnet utanför som visserligen aktiveras i läsakten men samtidigt, paradoxalt nog, passiviseras som mottagare av ett givet pedagogiskt budskap. Rosi Braidottis koncept nomadisk subjektivitet, och impulser från Gilles Deleuze och Félix Guattari,

används för att diskutera subjektivitet som ett blivande, men inte i utvecklingspsykologisk mening utan som en öppen process i interaktion med andra. Därigenom konstrueras multipla subjektspositioner i texterna vilka, i sin tur, konstruerar olika läsare.

Buckley är genomgående polemisk och i första kapitlet tar hon sig bland annat an Karen Coats och David Rudds forskning i en diskussion av Neil Gaimans roman *Coraline* (2002). Resonemanget är väl underbyggt men en smula redundant när hon från olika håll resonerar sig fram till samma slutsats: *Coraline* bedriver en intertextuell lek med Freud snarare än att reproducera en symbolisk mening som endast kan avkodas genom psykoanalys. Karaktären Coraline framträder i Buckleys läsning som en nomadisk gestalt vilken utmanar psykoanalysens barndomsdiskurser. Diskussionen är intressant men när Buckley gång på gång slår fast sin tes går jag från att känna mig övertygad till att bli skriven på näsan, och polemiken återkommer också i kapitel två.

I Darren Shans romanserie *Zom-B* (2012–16) konfigureras zombiegestalten om från negativt objektifierad till en grotesk form av nomadisk subjektivitet. Shans zombie utmanar enhetlig subjektivitet och förkroppsligar aspekter som, enligt Buckley, uteslutits ur en pedagogisk diskurs. Återigen är iakttagelserna intressanta, men kritiken mot en pedagogisk tradition blir alltför trubbig och förenklad. Buckleys metod att renodla motsättningar är en retorisk tillgång, där hennes röst aldrig är frånvarande och hon tydligt positionerar sig, men den tenderar också att förbise nyanser. Resonemanget hade vunnit på problematisering och ibland saknar jag också forskning på zombiegestalten, särskilt sådan som ligger i linje med Buckleys egna resonemang. Patricia MacCormacks artikel i antologin *Zombie Culture. Autopsies of the Living Dead* (2008) känns given eftersom den tangerar det groteska men den nämns inte alls trots att andra texter från antologin tas upp.

I kapitel tre och fyra adresserar Buckley romansen respektive den marginaliserade populärkulturens betydelse för gotiken, den senare avfärdad av Fred Botting som "Disney gothic". I likhet med Janice Radway uppvärderar Buckley den kvinnliga läsaren, men hon vänder sig emot Radways i grunden negativa syn på romansen som litteratur. Buckley vrider och vänder på Jamila Gavins roman *Coram Boy* (2000) och Paula Morris roman *Ruined* (2009) och argumenterar övertygande för hur nomadisk subjektivitet iscensätts i båda texter genom att femininitet och maskulinitet blir flytande positioner möjliga för protagonisterna att röra sig mellan. I sin diskussion av Tim Burtons film *Frankenweenie* (2012) samt Chris Butlers och Sam Fells

ParaNorman (2012) visar Buckley hur filmerna bygger på en gotisk tradition som de samtidigt parodierar och därigenom konstruerar en nomadisk läsare/åskådare som omförhandlar sin respons mot verken. Medan andra beklagar förlusten av autenticitet i denna typ av "Disney gothic" ser Buckley hur filmerna problematiserar själva begreppet autenticitet och därmed gräver djupt i den gotiska myllan. Sammantaget utgör dessa kapitel bokens starkaste och Buckleys läsningar är innovativa och kreativa.

Det sista analyskapitlet fortsätter utforska gotikens populärlitterära domäner och Buckley förankrar här Anthony Horowitz romanserie *The Power of Five* (2005–12) och Derek Landys romanserie *Skulduggery Pleasant* (2007–18) i en tradition av "weird tales" i H.P. Lovecrafts anda. Liksom Lovecraft rör de sig över gränser mellan epistemologi och ontologi, men utan att därigenom landa i upplösning. Karaktärerna i Horowitz och Landys weird tales erbjuds istället ett sorts njutning i att uppgå i glömskan, vilket skapar en alternativ väg till stereotypa föreställningar om utveckling och mognad. Diskussionen är intressant och kröner ett heterogent material som visar på gotiken som ett kalejdoskop av möjligheter fjärran från skarpa gränsdragningar där beteckningen gotik reduceras till en normativ taxonomi – något Buckley tydligt vänder sig emot.

I studien *The Beloved Does Not Bite. Moral Vampires and the Humans Who Love Them* ställer sig Debra Dudek frågan vad det innebär att älska en vampyr och att vara en vampyr som älskar. Utifrån framför allt Martha Nussbaums forskning diskuteras kärlek som ett motiv i Stephenie Meyers *Twilight*, både romanerna och filmerna (2005–08; 2008–12) samt tv-serierna *Buffy the Vampire Slayer* (1997–2003) och *The Vampire Diaries* (2009–17), den senare baserad på L.J. Smiths romanserie med samma namn (1991–2014). Dudek argumenterar för hur kärleken mellan vampyr och människa iscensätter moraliska dilemman som, i sin tur, svarar på verkliga etiska spörsmål. Tidigare forskning, där synen på kärleksmotivet i framför allt *Twilight* framstår som förenklad, bemöts av Dudek och liksom Buckley gör hon många iakttagelser. Inledningsvis argumenterar hon för beskrivning som tolkning vilket gör att primärmaterialen får stort utrymme och hennes närläsningar gör skäl för namnet. Emellanåt blir dock referaten så många och så långa att jag önskar att Dudek hade gjort mer av de episoder hon beskriver och inte låtit dem stå helt för sig själva.

Blicken är central i Dudeks studie, och i första och andra kapitlet vänder hon på Laura Mulveys begrepp "den manliga blicken" genom att diskutera den kvinnliga blickens gensvar på den manliga vampyrens nakna kropp. Vampyrens skönhet inbjuder till betraktel-

se och uppvisar sårbarhet som möjliggör ett öppnande av jaget inför den andra. I *The Vampire Diaries* ställs vampyrbröderna Stefan och Damon Salvatore mot varandra, där Stefan skyler sin kropp medan Damon exponerar den vilket skapar dynamik i deras förhållande till den kvinnliga protagonisten Elena Gilbert. Blicken leder till kyssen, fokus i kapitel två, och Dudek visar hur *Twilight* och *The Vampire Diaries* omförhandlar en negativ syn på vampyrens intrång i sovrummet, närvarande bland annat i Bram Stokers *Dracula* (1897). Även här positioneras bröderna Salvatore mot varandra och Dudek landar i slutsatsen att åskådaren föredrar Damons passionerade kyssar framför Stefans försiktiga ömhetsbetygelser. Dudek verkar stundtals plädera för team Damon och, för den delen team Edward i *Twilight*, och när det sker upplever jag att studien blir närmast privat och tonen apologetisk. Diskussionen hade måhända vunnit på att Dudek tagit ett kliv tillbaka för att möjliggöra distans till materialet.

I fjärde kapitlet fokuserar Dudek på de separationsscener som äger rum i hennes primärmaterial. Separation förstås som en akt av självuppoffring vilken leder till moralisk handling där smärtan är en nödvändig konsekvens och lärdom för såväl vampyrer som människor. Som botemedel finns medlidande och förlåtelse vilket diskuteras i kapitel fem. Genom att försaka ett hämndbehov, som vampyrerna och även Buffy stundtals låter sig styras av, utvecklar vampyrer och människor en förmåga till medlidande som gör dem mottagliga för kärleken. Kopplingen mellan kärlek och ett moraliskt ställningstagande utvecklas i kapitel sex där personlig kärlek, utifrån Nussbaums teori, lyfts till ett allmänt plan. Personlig kärlek fungerar, enligt Dudek, som ett riktmärke för kollektiva handlingar i syfte att försvara det allmännas bästa. Analysen utgår ifrån kriget som motiv och Dudek visar hur Buffy gradvis går från att använda hämnd som motivering för krig till att istället utgå från empati för de i behov av skydd från helvetets makter; kulmen sker i och med att Spike offerar sig själv i det slutgiltiga slaget i säsong sju. I *Twilight* motiverar Bella och Edward sitt motstånd mot Volturi utifrån sin kärlek till klanen Cullen och andra, och konfrontationen utmynnar i att slaget aldrig äger rum. När det gäller *The Vampire Diaries* är Dudeks perspektiv annorlunda, och hon gör i det fallet snarare en allegorisk läsning av tv-serien i förhållande till det amerikanska inbördeskriget. Slutsatserna hon drar är att det enda sättet att slåss för kärleken utan att hemfalla till att själv bli ett monster är att motivera kampen utifrån kärlek och inte hämnd, rädsla eller vilja till makt.

Såväl Dudek som Buckley avslutar sina respektive studier med en kortare slutdiskussion. Buckley knyter an till bokens titel och pekar

på hur gotikens vandrare befinner sig i isolation medan det nomadiska subjektet pekar framåt. Gotisk barnlitteratur konstruerar en läsare på väg, men inte i en given riktning utan mot en rad möjligheter. Dudek diskuterar paranormala romanser i allmänhet, men knyter inte riktigt ihop sin studie vilket gör slutdiskussionen något otillfredsställande. Sammantaget är Buckleys och Dudeks studier välkomna tillskott till forskningen på barn- och ungdomslitteraturens gotik och vampyrer. Svagheterna till trots utgör strävan efter att upphöja barn- och ungdomslitterära verk tillsammans med kreativa och detaljrika läsningar viktiga bidrag till ett forskningsfält som nog kan beskrivas som nomadiskt – på väg mot en rad möjligheter.

Peter Kostenniemi
Doktorand i litteraturvetenskap
Stockholms universitet